

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 25 februari 2015 Agendapunt 3. Adoptie open standaarden Stuk 3D. Notitie adoptieafspraken in het Digiprogramma

- CONCEPT -

Inleiding

Het Forum Standaardisatie monitort jaarlijks de naleving van de afspraken over adoptie van open standaarden door overheden. Uit de Monitor Open Standaarden 2014¹ blijkt dat de adoptie van open standaarden in de centrale e-overheidsvoorzieningen van de GDI redelijk op orde is. Voor het derde jaar op rij blijkt evenwel dat in meer dan de helft van de ICT-aanbestedingen ten onrechte niet naar de relevante open standaarden wordt gevraagd. De parlementaire commissie ICT-projecten (commissie Elias) beveelt aan dat er daadwerkelijk wordt toegezien op de naleving van haar 'pas toe of leg uit'-beleid rondom open standaarden (aanbeveling negen)².

Advies

In het Nationaal Beraad van 10 februari is daarom aangekondigd dat het Forum Standaardisatie in mei 2015 – in afstemming met de Regieraad Interconnectiviteit – een uitgewerkt advies (ter besluitvorming) zal uitbrengen aan het Nationaal Beraad over:

1. Realiseren Kabinetsdoelstellingen en GDI mbv aanvullende adoptieafspraken standaarden

Deze aanvullende adoptieafspraken zijn er op gericht om het daadwerkelijk gebruik van open standaarden slim en direct te stimuleren door resultaatsafspraken te maken over het gebruik. Eerder werd de ambitie om adoptieafspraken te maken al opgenomen in de notitie "Uitwerking Ambities vertrekpunt 2017" van het Nationaal Beraad van 9 december 2014.

2. Herbevestiging van overheidsbrede 'pas toe of leg uit'-afpraak

'Pas toe of leg uit' betekent dat overheden bij aanschaf van ICT moeten kiezen voor de relevante open standaarden van de zogeheten 'pas toe of leg uit'-lijst. Afwijken mag alleen bij zwaarwegende reden en hierover moet via het jaarverslag worden verantwoord. Voor het Rijk is het 'pas toe of leg uit'-principe vastgelegd in een Rijksinstructie.³ De 'pas toe of leg uit'-afpraak voor decentrale overheden komt terug in resultaatverplichting 20 van i-NUP en in

¹ Monitor Open Standaarden beleid, <https://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/beleid-en-monitoring/>

² Rapport Commissie Elias, 'Parlementair onderzoek naar ICT-projecten bij de overheid', <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/33326/kst-33326-5>

³ 'Instructie rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT-producten', <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2008-837.html>

bestuursakkoorden.⁴ Nu i-NUP per eind 2014 formeel is afgelopen, is het noodzakelijk deze afspraak te herbevestigen en daarmee te verlengen.

Datum
3 februari 2014

Toelichting

Ad 1. Realiseren kabinetsdoelstellingen Digitaal 2017 & Digitale agenda en GDI mbv. aanvullende adoptieafspraken over standaarden

Om de doelstellingen van Digitaal 2017 te verwezenlijken is het ondermeer noodzakelijk ervoor te zorgen dat:

- a) burgers en bedrijven vertrouwen hebben en houden in de Digitale overheid;
- b) zij hun gegevens maar eenmalig aan de overheid hoeven te verstrekken.

Om dat te laten welslagen is nodig dat:

- a) de informatie-veiligheid op orde is; en
- b) overheden bekende gegevens onderling uitwisselen

Daarom moeten

- a) burgers en bedrijven erop kunnen rekenen dat een website of e-mail daadwerkelijk van de overheid is; en
- b) moeten systemen van overheden elkaar verstaan zodat ze in de back-office gegevens kunnen uitwisselen (geen eiland-automatisering).

Een aantal standaarden is daarvoor essentieel:

- a) zo zijn er standaarden die de echtheid van overheidswebsites en overheidsmail zichtbaar maken (TLS en DKIM); en
- b) een standaard die betrouwbare uitwisseling en hergebruik van gegevens mogelijk maakt (Digikoppeling)

Het is evenwel cruciaal dat deze standaarden door **alle** overheidsorganisaties worden toegepast.

Voorbeeld: bij echtheidskenmerken van papiergeld (het watermerk) is het zinloos indien het echtheidskenmerk is opgenomen bij 60% van de echte bankbiljetten. Je hebt er pas echt wat aan, als je ervan uit kunt gaan dat in elk écht bankbiljet een watermerk zit. Dat geldt ook voor de echtheidskenmerken van websites. Banken begrijpen dat, en daarom hebben ook al hun websites dezelfde echtheidskenmerken (o.a. 'het slotje' zie www.veiligbankieren.nl). Dit beginsel van eenduidigheid geldt ook voor de overheid: ook een overheidswebsite moet je telkens op eenzelfde manier als echt kunnen herkennen.

Daarom is het voorstel in het Digiprogramma rondom de volgende sets standaarden aanvullende adoptieafspraken te maken:

- a) **Betrouwbare overheid: informatieveiligheids-standaarden** (TLS: het slotje op een website, DKIM: anti-phishing, evt. ISO27001-2/BIR/BIG/BIWA: de code voor informatiebeveiliging).
Meetbare adoptie afspraak:
 - eind 2015 zijn alle (transactie) websites en voorzieningen van de GDI van een echtheidskenmerk voorzien (TLS) en eind 2017 alle overheidswebsites met transacties/persoonsgegevens.
 - eind 2016 1000% groei in bereik DKIM
 - PM, nader te bepalen in overleg met CIO-Rijk, VING/KING, IPO, UvW (ISO27001/27002/BIR/BIG/BIWA)

⁴ 'Pas toe of leg uit'-regime, <https://www.forumstandaardisatie.nl/open-standaarden/voor-overheden/pas-toe-of-leg-uit-regime/>

b) **Enmalige gegevensverstrekking/meevoudig gebruik: basisregistratie-standaard** (Digikoppeling)

Meetbare adoptie afspraak:

- eind 2015: Alle GDI-voorzieningen maken gebruik van Digikoppeling. Eind 2016: alle afnemers van de GDI-voorzieningen maken gebruik van Digikoppeling.

Datum
3 februari 2014

Eenzelfde redenering geldt voor de Kabinetsplannen voor economische groei. Een van de elementen daarvan is het *mainport*-streven. Nederland heeft naast de mainports Rotterdam en Schiphol nog een troef in handen, namelijk haar historisch gegroeide positie als transatlantisch digitaal knooppunt: de derde mainport van Nederland⁵. Nederland moet deze positie als "Digital Gateway to Europe" behouden en uitbouwen. Dat kan pas op het moment dat de Nederlandse digitale infrastructuur klaar wordt gemaakt voor groei. Daarvoor is het van belang dat iedereen – inclusief de Gemeenschappelijke Digitale Infrastructuur van de overheid – ook de nieuwe internetstandaarden ondersteunt. Daarom wordt voorgesteld een derde adoptieafspraken te maken rond:

c) **Groei van het internet: nieuwe internet adresstandaard** (IPv6)

Meetbare adoptie afspraak:

- Eind 2015: burgers en bedrijven kunnen alle GDI-voorzieningen en bijbehorende (informatieve) websites, bereiken via een domeinnaam waaraan zowel IPv6 als IPv4;
- Eind 2016 burgers en bedrijven kunnen alle overheidswebsites bereiken via zowel IPv6 als IPv4;
- Eind 2017: burgers en bedrijven kunnen via zowel IPv6 als IPv4 e-mailen met alle overheden (voor zover het e-mailkanaal openstaat).

Nota bene: voor deze standaarden geldt al een overheidsbreed pas-toe-of-leg-uit regime. Dat blijft gehandhaafd, net zoals het pas-toe-of-leg-uit regime voor de overige standaarden op de lijst (dat ook voor de GDI-voorzieningen geldt). Het voorstel aan het Nationaal Beraad is om ten aanzien van de hierboven genoemde standaarden te concretiseren waar de overheid eind 2017 qua (meetbaar) gebruik van deze standaarden wil staan.

Toelichting per standaard

Ad a Betrouwbare overheid: informatieveiligheids-standaarden (TLS, DKIM)

Waarom belangrijk?

Goede naam, reputatie, betrouwbaarheid, privacy

- Website controleerbaar van de overheid (het slotje op de website), communicatie niet af luisterbaar (beiden TLS)
- Anti-'phishing via e-mail' (DKIM)
- Organisaties dienen hun informatieveiligheid organisatorisch goed te hebben belegd (ISO27001-2/BIR/BIG/BIWA)

Concreet resultaat

- eind 2015 zijn alle (transactie) websites en voorzieningen van de GDI van een echtheidskenmerk voorzien (TLS) en eind 2017 alle overheidswebsites met transacties/persoonsgegevens.

⁵ <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/technology/deloitte-nl-digital-infrastructure-our-third-main-port.pdf>

- eind 2016 1000% groei in bereik DKIM
- PM, nader te bepalen in overleg met CIO-Rijk, VING/KING, IPO, UvW (ISO27001/-2/BIR/BIG/BIWA)

Datum
3 februari 2014

Ad b Eenmalige gegevensverstrekking:basisregistratie-standaard

(Digikoppeling)

Waarom belangrijk?

- Digikoppeling is noodzakelijk voor de betrouwbare uitwisseling van gegevens (o.a. persoonsgegevens), het voorkomt dat er kan worden afgeluisterd, zorgt dat er alleen met de juiste organisaties wordt uitgewisseld (authenticatie van back-office systemen), en zorgt voor gegarandeerde aflevering van digitale gegevens.
- Met één Digikoppeling-implementatie in de ICT-omgeving van de afnemer kunnen zij berichten uitwisselen met alle overheden en aansluiten op vrijwel alle e-overheidsbouwstenen (bijvoorbeeld basisregistraties, het Omgevingsloket of Digilevering).

Concreet resultaat

- Eind 2015: Alle GDI-voorzieningen maken gebruik van Digikoppeling. Eind 2016: alle afnemers van de GDI-voorzieningen maken gebruik van Digikoppeling.

Ad c. Groei van het internet: nieuwe internet adresstandaard (IPv6)

Waarom belangrijk?

De oude internetadressen-voorraad (IPv4) is op. Verdere groei van het internet is alleen mogelijk als iedereen overstapt naar een moderne internetadres (IPv6). De overstap gaat in Nederland trager dan in omliggende landen, zoals België en Duitsland. Nederland is een belangrijke doorvoerhaven voor het Europees internet ('third mainport'). Groei van het internet is daarom van groot economisch belang voor Nederland. De Nederlandse overheid moet zelf het goede voorbeeld geven en er voor zorgen dat zij de overstap naar IPv6 maakt.

Concreet resultaat

- Eind 2015: burgers en bedrijven kunnen alle GDI-voorzieningen en bijbehorende (informatieve) websites, bereiken via een domeinnaam waaraan zowel IPv6 als IPv4;
- Eind 2015: burgers en bedrijven kunnen alle overheidswebsites bereiken via zowel IPv6 als IPv4;
- Eind 2016: burgers en bedrijven kunnen via zowel IPv6 als IPv4 e-mailen met alle overheden (voor zover het e-mailkanaal openstaat).

Ad 2. Herbevestiging van overheidsbrede 'pas toe of leg uit'-afpraak

Hoewel iNUP per 31-12-2014 is afgelopen, hebben we formeel nog tot eind 2015 een formele basis voor overheidsbrede pas-toe-of-leg-uit⁶. Het ligt evenwel voor de hand om deze afspraak op dit moment - in het Digiprogramma - te verlengen tot eind 2017.

⁶ Namelijk via het Bestuursakkoord 2011-2015 (zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32749-1.html>). Daarin staat: "Standaarden die zijn vastgesteld door het College standaardisatie dienen door alle overheidsorganen te worden toegepast volgens het principe 'pas toe of leg uit waarom niet'."